

Fra rådet til tinget

TEKNOLOGIRÅDETS NYHEDSBREV TIL FOLKETINGET

Nr. 230 | oktober 2006

Uddannelse til globalt marked

I en globaliseret verden må danske uddannelser tilpasses internationale krav

Tiltræk udlændinge og tjen penge

Danmark ikke åben for udenlandske studerende

Flere stipendier til udveksling

Der er mange penge at tjene for de uddannelsesinstitutioner, der forstår at tiltrække udenlandske studerende. Og det bliver de nødt til i fremtiden, hvis Danmark skal være førende inden for forskning og uddannelse.

Både studerende, uddannelsesinstitutioner og virksomheder har et negativt indtryk af de danske udlændingemyndigheder. Det er vanskeligt at få opholdstilladelse og helt umuligt at få sin ægtefælle med. Universiteterne er heller ikke gearede til at modtage de udenlandske studerende.

Det kræver flere stipendier, både til danske og udenlandske studerende, hvis internationaliseringen af de danske uddannelser for alvor skal tage fart. Vejledning til de internationale studerende om uddannelse, bolig og studiejob eller praktik skal også gøres bedre.

Dette nyhedsbrev er skrevet på baggrund af en høring den 30. august 2006 om Internationalisering af uddannelser, som Teknologirådet arrangerede for Folketingets Videnskabsudvalg og Uddannelsesudvalg

Hidtil har de enkelte lande selv bestemt, hvilke uddannelser, der skulle tilbydes på de nationale uddannelsesinstitutioner. Sådan er det ikke længere. Det gælder for Danmark ligesom for andre lande, at internationale aktører er begyndt at sætte krav og standarder for uddannelser.

Internationaliseringen af uddannelserne er en nødvendig udvikling og et mål for den danske regerings globaliserings handlingsplan. Arbejdsmarkedet for de unge kandidater er i stor stil ved at brede sig ud over landets grænser, og en række nye kompetencer til at begå sig internationalt bliver efterspurgt.

Men det er danske kandidater ikke gode nok til, fremgår det af en undersøgelse, som konsulentvirksomheden Rambøll Management har foretaget for fagforbundet DJØF. Det er ugebrevet Mandag Morgen fra 4. september i år, der fortæller om undersøgelsen, der bl.a. er baseret på interviews med 13

danske eksperter med erfaring i international rekruttering. De har konstateret, at danske akademikere ikke er visionære nok, de har svært ved at gøre deres teoretiske viden praktisk anvendelig, og så er deres sprogkunderskaber for ringe.

Det fremgik også klart på høringen, at internationaliseringen stiller danske uddannelsesinstitutioner overfor en række problemer og udfordringer. De bør opruste i forhold til de danske kandidatuddannelser, men også i forhold til at modtage studerende fra udlandet og til at hjælpe danske studerende med at søge til udlandet. Et helt kontant problem, som mange af høringens eksperter pegede på, er, at regler om indvandring udgør en stor barriere for at modtage udenlandske studerende.

Uddannelsesinstitutionernes fremtidige uddannelsesmæssige profil og strategiske valg bliver også udfordret, når de skal begå sig på et marked, hvor der skal sikres finansiering af gode uddannel-

Udgiver
Teknologirådet
Antonigade 4
1106 København K
Tlf. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement
Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyhedsbrev
findes på:
www.tekno.dk

ISSN: 1600-2105

ser, samtidig med, at universiteternes princip om gratis uddannelse til danskere og fundamentet i den frie forskning skal fastholdes.

Regeringens mål for internationalisering af uddannelser

I regeringens globaliseringsplaner der en række tiltag, der skal styrke internationaliseringen af de danske uddannelser:

- Unge skal være bedre til sprog og have kendskab til andre kulturer og samfund
- Mange flere danske studerende skal uddanne sig i udlandet
- Danske uddannelser skal være internationalt attraktive og kunne godkendes i udlandet
- Flere dygtige studerende og undervisere skal til Danmark

Det skal ske ved at eleverne skal deltage i mindst et internationalt projekt allerede i grundskolen, på erhvervsuddannelserne skal det være muligt at tage praktik i udlandet, studerende på de videregående uddannelser skal kunne tage taxametertilskuddet med til udlandet, og der skal sættes mål og strategier for internationaliseringen på alle institutioner. Danske uddannelsesinstitutioner skal kunne godkendes i udlandet.

Svært at komme til Danmark

Der er alt for mange praktiske forhindringer, når udenlandske studerende vil til Danmark for at læse. Rikke Skovgaard Andersen studerer ved Erasmus Mundus Masters in Journalism and Media. Her læser hun sammen med 25 studerende fra 20 lande uden for EU. De skal i løbet af deres toårige masteruddannelse opholde sig i tre EU lande. Den første del af opholdet er på Århus Universitet, og Rikke Skovgaard Andersen har lavet en undersøgelse af deres oplevelser med at komme til Danmark.

Det viste sig, at 40%, eller ca. 10 af de studerende der medvirkede i undersøgelsen havde et negativt indtryk af de danske myndigheder. Det er vanskeligt at få opholdstilladelse og helt umuligt at få sin ægtefælle med. Men dermed er problemerne ikke slut. Universiteterne er ikke gearede til at tage sig af de udenlandske studerende. Det er en bureaukratisk affære at få studiekort, e-mail og adgang til computere. Der er ingen vejledninger og skilte på engelsk, og universiteterne er ikke gode til at forklare det danske system med ansvar for egen læring. Man tager ikke hensyn til, at mange udenlandske studerende møder med forventninger om et stramt fastlagt studieforløb. De bliver ikke fortalt, at undervisningen på danske universiteter ikke foregår mellem 9 og 16, og at der ikke er mødepligt til forelæsninger.

Maria Munnecke, studievejleder på RUC, bekræftede, at det er et stort problem med de lange svartider i Udlændingsservice. På RUC er der studerende, der ikke har fået visum ved studiestart og derfor ikke har haft mulighed for at bruge deres studieplads.

Sprog som barriere

Maria Munneckes erfaring fra RUC er, at mange udenlandske studerende kæmper med både faglige og sociale barrierer, som ofte skyldes sprogproblemer. Som det er nu må universiteterne ikke stille krav om, at de studerende kan engelsk på et højt niveau.

På Maastricht University i Holland, som har lang tradition for at modtage udenlandske studerende, har man taget konsekvensen og gjort universitetet tosproget med både hollandsk og engelsk som administrations- og undervisningssprog. Det er nødvendigt at tale engelsk på møderne, fordi der er mange udenlandske undervisere, og erfaringen her er som i Danmark, at der generelt er brug for gode undervisere og studerende både på engelsk og på nationalsproget.

Som eksempler på barrierer for danske studerendes ophold i udlandet nævnte Maria Munnecke også det faktum, at det tager lang tid at planlægge et udvekslingsophold, og at der er mangel på attraktive netværksaftaler. RUC samarbejder med 250 udenlandske universiteter, men det er svært at opnå aftaler med de engelsktalende lande, fordi engelske, amerikanske og australske universiteter er så attraktive, at de ikke behøver netværksaftaler.

Stramme regler og få stipendier

John E. Andersen, kontorchef for Det Internationale Kontor, Københavns Universitet slog fast, at danske universiteter – ligesom i resten af Europa – er overregulerede og underfinansierede. Der er brug for flere penge for at sikre kvalitetsuddannelser i fremtiden. Det kan derfor være en god ide at tage betaling for uddannelserne fra de udenlandske studerende, hvis uddannelsesinstitutionerne vel at mærke selv kan få lov til at administrere de midler, der kan komme ind på den måde, og så længe de ikke efterfølges af tilsvarende krav om besparelser. Han mente ikke, der er noget til hinder for, at Danmark kan opretholde princippet om gratis uddannelse til egne statsborgere, også selvom man vil kræve betaling fra udenlandske.

De udenlandske og danske studerendes problemer med at finansiere en uddannelse i udlandet blev taget op af flere eksperter på høringen. Finn Kjærdsdam, rektor på Ålborg Universitet og Maria Munnecke fra RUC efterlyste begge flere rejsestipendier, så både danske og udenlandske studerende fra lande udenfor EU kan få adgang til udvekslingsophold. Ålborg Universitet vil gerne tiltrække "The bright poor", men det lader sig ikke gøre at realisere

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
1106 København K
Tlf. 33 32 05 03
rtt@teknno.dk

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@teknno.dk
Tidligere nyhedsbreve findes på:
www.teknno.dk

ISSN: 1600-2105

universitetets strategiske målsætning om at medvirke til vidensopbygning i 3. verden uden flere stipendier. På RUC har de kun 5 rejsestipendier og ønsker flere, så de bedst kvalificerede ikke sorteres fra af økonomiske årsager.

Finn Kjærdsdam slog også til lyd for at slippe af med de stramme regler for udveksling. Han nævnte som eksempel, at udenlandske studerende skal tage mindst 40 ECTS points – ECTS er det europæiske sammenligningssystem for videregående uddannelser – selvom de ønsker et semester, der kun tæller 30 ECTS point. På den måde kan den studerende være nødt til at blive mere end et semester for at få sine studieønsker opfyldt. Reglerne om at studerende fra EU/EØS lande ikke skal betale, mens studerende udenfor EU skal, er også et problem i forhold til mange samarbejdspartnere.

Markedsmekanismer og kvalitet

John E. Andersen advarede mod, at internationaliseringen bliver et markedsprojekt, hvor salg af uddannelser alene er en forretningsmulighed. Vi bør stræbe mod mangfoldighed og ikke McDonaldisering. Danske universiteter skal være med på det, John E. Andersen kaldte "det internationale forskningsmarked for tuskhandel", dvs. at der skal være en intensiv udveksling mellem forskere, og at man ikke skal kaste sig ud i konkurrencen med fx de australske uddannelsesinstitutioner, der udbyder en række prisbillige uddannelser.

Studerende på udveksling

På universiteterne er ca. 1/3 af de danske studerende på studieophold i udlandet i løbet af deres studietid. På mellem- og videregående uddannelser er det kun 6%, og på erhvervsuddannelserne er tallet helt nede mellem 1 og 2%.

Antallet af udenlandske studerende på danske uddannelser er i perioden fra 2003/04 til 2004/05 vokset med 11%. Det gælder både studerende på et kortere udvekslingsophold og dem, der kommer for at tage en hel uddannelse.

Der har været en lille vækst i udvekslingen af studerende på de videregående uddannelser. Men det er langt fra nok. Markedsføringen af danske uddannelsesinstitutioner i udlandet er sporadisk, slog Torben Klein, direktør for CIRIUS, fast. Det er ærgerligt, for der er et kolossalt og voksende marked for uddannelser – omkring 1.000 milliarder euro om året i undervisningsafgift. Det betyder, at styringen til en vis grad flytter fra stat til marked, og det vil ske uanset, hvad vi gør i Danmark, fordi markedet er så stort. I den forbindelse kan det betale sig at se på, hvilke uddannelser vi tilbyder. Safi Hansen Yahya, der studerer til bygningskonstruktør ved Vitus Bering Danmark i Horsens, gjorde opmærksom på, at hun

har valgt Danmark, fordi det er et af de få lande, der udbyder en uddannelse som bygningskonstruktør, og pegede dermed på den fordel, der kan ligge i at udbyde unikke uddannelser. Men hun understregede, at det er vigtigt at se på kvaliteten af de studerende man tager ind, men også af de kandidater, man sender ud. Nogen har for ringe baggrund fra starten, og når der er meget gruppearbejde på en uddannelse, kan de komme ud i den anden ende uden at kunne noget særligt, og det kan give Danmark et dårligt ry i udlandet.

Alle vil gerne rekruttere de bedste studerende, sagde Gerard Mols, professor og rektor på Maastricht Universitet. Men det er et stort spørgsmål, hvad de "bedste studerende" er. "Hos os har vi ikke besluttet, hvem der er de bedste," sagde han. "Vi ser ikke på karakterer, men på om de studerende er motiverede. Og hvis de ikke opnår mindst 50% af de normerede ECTS points efter et år, bliver de smidt ud."

Den globale talentkamp

Ifølge de 13 eksperter i DJØF/Rambøll analysen omtalt i Mandag Morgen ruster danske universiteter ikke kandidaterne til en international karriere. Chris Mottes, der er adm. direktør i Deadline Games A/S, kan ikke helt tilslutte sig den kritik. På høringsen sagde han, at vi i Danmark er gode til at dele viden på et fagligt niveau. Der er generelt et godt teoretisk niveau, og den uformelle kultur på de højere læreranstalter lærer studerende at respektere deres lærere uden at miste deres evne til at være kritiske. Studerende får redskaber til at lære ny viden gennem hele livet, der bliver ikke kun terpet paratviden.

Til gengæld mener Chris Mottes, at vi mangler en grundlæggende tværfaglig forståelse af teknologi - elever og studerende på alle niveauer i undervisningssystemet – fra folkeskoler til universiteter – skal tvinges til at lære mere naturfag. Vi er også for dårlige til at anerkende andre landes kompetencer, det er en evig misforståelse, at danskere er de bedste til at uddanne sig, og at 3. verdenslande ikke kan.

I det hele taget er det på tide at globaliseringen ændrer vores opfattelse af uddannelserne, hvis det ikke skal gå så galt, som Mandag Morgen spår, nemlig at Danmark taber den globale talentkamp.

Ove K. Pedersen, professor, International Center for Politik og erhverv, CBS, mener, at vi skal uddanne den enkelte til hele tiden at udvikle sin kompetence. I mere end 200 år har der været undervisningspligt i Danmark, men noget tyder på, at pligten skal udvikles til en ret til at modtage undervisning – retten til at blive uddannet til et vist kompetenceniveau.

"Man taler meget om, at vi har en pligt til at arbejde for samfundet, men så har samfundet vel pligt til at sørge for, at de, som skal arbejde, opnår en kompetence, så de bliver i stand til at arbejde," sagde han. Og her er det vigtigt at se på både dannelse og ud-

Udgiver
Teknologirådet
Antonigade 4
1106 København K
Tlf. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement
Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyheds-
breve findes på:
www.tekno.dk

ISSN: 1600-2105

dannelse. Dannelse handler om at lære at gebærde sig i den globaliserede verden. Uddannelse handler om specifikke færdigheder.

Ekspertpanel ved høringen:

Any Eskildsen, Niels Brock International
Chris Mottes, Deadline Games A/S
Finn Kjærdsdam, Aalborg Universitet
Gerard Mols, Universiteit Maastricht
Hedvig Gyde Thomsen, Københavns Universitet
John E. Andersen, Københavns Universitet
Kenneth Iversen, Unimerco A/S
Maria Munnecke, RUC Bygning
Ove Kaj Pedersen, CBS
Rikke Skovgaard Andersen, Stud. Erasmus Mundus
Masters in Journalism and Media
Safi Hansen Yahiya, Stud. Vitus Bering
Stefan Hermann, Arken - Museum for Moderne Kunst
Torben Klein, CIRIUS

Jette Kirstein, CIRIUS bisidder for Torben Klein
Jytte Mansfeld, Niels Brock bisidder for Anja Eskildsen

Politikerpanel ved høringen:

Bente Dahl, MF (RV)
Carina Christensen, MF (KF)
Christine Antorini, MF (S)
Hanne Severinsen, MF (V)
Margrethe Vestager, MF (RV)
Martin Henriksen, MF (DF)
Morten Homann, MF (SF)
Per Clausen, MF (EL)
Tina Nedergaard, MF (V)

Links og kilder til mere viden:

CIRIUS er en styrelse under Undervisningsministeriet, som arbejder for at styrke internationaliseringen af alle danske uddannelser.

CIRIUS: www.ciriusonline.dk

Erasmus Mundus Journalism:

www.mundusjournalism.com

Rapporterne fra Erasmus Mundus Journalism:

www.sr.au.dk

Maastricht University:

<http://www.unimaas.nl/default.asp?taal=en>

Fra rådet til tinget udgives af Teknologirådets sekretariat. Redaktør Ida Leisner. Dette nyhedsbrev er skrevet af freelance journalist Lisbeth Lyngse.

De sidste 5 numre af Fra rådet til tinget er

Nr. 229: *Bedre sundhed hvis færre røg*

Nr. 228: *Bliver man syg af NANO?*

Nr. 227: *Danmarks energifremtid*

Nr. 226: *RFID med brugerkontrol*

Nr. 225: *Pervasive healthcare gavner kroniske patienter*

Fra rådet til tinget stilles alene til rådighed for visning/læsning. Det er ikke tilladt at kopiere, hverken på papir, elektronisk eller i digital form. Der må dog tages kopi til egen personlig brug, jf. Ophavsretslovens § 12. Der må kun citeres med kildeangivelse og kun links til visninger på måder, der fører hen til Teknologirådets hjemmeside. Yderligere rettigheder til materialet kan aftales ved henvendelse til redaktør Ida Leisner.

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
1106 København K
Tlf. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyhedsbreve findes på:
www.tekno.dk

ISSN: 1600-2105